

med ett föremål, ett ämne, för att skaffa sig kändedom om dess egenskaper eller visshet om, huruvida de äro tjenliga för något visst älsedåd. *F. en häst, en rock, en knif, en penna. F. sin styrka, sina krafter på, emot någon. F. ett medikament. F. ett botemedel på någon.* Säges äfv. stundom absolut, t. ex.: *Jag vet ej, om jag kan; jag har ej f-kt.* — Har äfv. person till objekt, t. ex.: *Jag skall f. honom, så får jag se, hvad han duger till.* — *Syn.* Profva, Pröfva, Bepröfva, Anställa prof med. — 2) (mest absolut) Bemöda sig att göra, att lyckas med något. *Jag vet icke, huruvida jag kan lyckas deri; jag har ej f-kt. F. att göra något, att gå, att springa. Jag har f-kt all ofvertala honom. Säg icke, att något är omöjligt, förrän du f-kt. Det går alltid an att f.* Man säger äfv. i samma mening: *F. på,* t. ex.: *Försök på, så får du se. Det går an att f. på.* — *Syn.* Bjuda till, Söka (att), Bemöda sig, (pop.) Fresta. — 3) Pröfva lifvets skiftningar. *Han har mycket f-kt i världen.* — *Syn.* Pröfva, Genomgå, Erfara, Bestå. — 4) Se *Fresta*, 2. — *F. sig*, v. r. Försöka sina krafter, sin duglighet, sin skicklighet, sin förmåga. *Han har f-kt sig i litet hvarje, både i konst, vitterhet och vetenskap.* — *Syn.* Göra försök.

FÖRSÖKANDE, n. 4. Handlingen, hvarigenom någon eller något försökes.

FÖRSÖKELSE, f. 3. (i kyrklig stil) Se *Frestelse*, 3.

FÖRSÖKT, försökt, a. 1. (egentl. part. pass. af *Försöka*) 1) Se *Bepröfvad*. *Ett f. medel.* — 2) (om person) Som försökt mycket i världen. *En f. man.* — *Syn.* Erfaren.

FÖRSÖRJJA, försörjja, v. a. 2. 1) Sörja för någons uppehälle. *Han kan med svårighet f. sin familj. Man bör ej gifva sig, förrän man kan f. hustru.* — *Syn.* Föda, Nära, Uppehålla. — 2) *F. en flicka*, skaffa henne försörjning genom giftermål. *F. en son*, skaffa honom anställning, syssla, befattning, försätta honom i belägenhet att kunna uppehålla sig sjelf. — *F. sig*, v. r. Skaffa sig uppehälle (genom arbete). *Hon f-jer sig med att sy, med sömnad. F. sig med renskrifning.* — Brukas icke om embets- och tjänstemän eller dem, som hafva något bestämdt borgerligt yrke. — *Syn.* Föda sig, Lifnära sig.

FÖRSÖRJANDE, n. 4. Omständigheten, att någon försörjes.

FÖRSÖRJJARE, m. 3. (mindre brukl.) Den, som försörjer någon. Åtföljes alltid af genitiv eller pron. poss. *Hela familjens f. Min, din, hennes f.*

FÖRSÖRJNING, f. 2. 1) Se *Försörjande*. — 2) Uppehålle. *Skaffa en dotter f. genom giftermål.*

FÖRSÖTMA, försötma, v. a. 1. Göra söt. Brukas mest i fig. mening. *Kärlek och vänskap f. lifvet.* — *Syn.* Se *Förljufta*.

FÖRTAGA, förtåga, v. a. 3. (böjes som *Taga*, och sammandrages äfven i likhet med detta verb) 1) Hindra något att låta sig förnimmas, kännas, erfaras, att verka eller trivas. *Bullret f-log ljudet, så att han ej kunde höras. De ljusa nätterna f. månens sken. Ogräset f-ger hvetet, hindrar det att växa.* — *Syn.* Dämpa, Qväfva. — 2) Komma något att upphöra, försvinna. *Denna salva f-lar värken.* — *Syn.* Qväfva, Stilla, Dämpa. — *F. sig*, v. r. Taga fel, misstaga sig, fela. — *Förtagande*, n. 4.

FÖRTAGNING, f. 2. (mur.) Framskjutande

stenar i en mur till förbindning med en ny mur, som man ämnar uppföra.

FÖRTAL, förtäl, n. 3. 1) Osant tal, hvarigenom någon förklenas. *Skada någon genom f. Det är bara f.,* ogrundad beskyllning. *Uppsåligt f. är Smädelse.* — *Syn.* Baktalande, Bakdantande, Bakta, Förklenande. — 2) (fig.) Menniskor, som förtala andra. *Tysta f-et. F-et har icke skonat honom.*

FÖRTALA, förtåla, v. a. 1. o. 2. Tala illa och hvad osant är om någon, för att stämma andra emot honom. *F. sin nästa. Hon f-r hela världen.* — Skilnaden emellan *Förtala* och *Baktala* är, att den, som förtalar, alltid säger hvad osant är, hvaremot den, som baktalar, äfven stundom kan säga sanning. — *F. sig*, v. r. Genom oförsigtighet, glömska, råka att säga något, som man gerna velat tiga med. — *Förtalande*, n. 4.

FÖRTALARE, m. 3. 1) En, som förtalar eller förtalat någon. Åtföljes i denna bem. alltid af genitiv eller pron. poss. — 2) Den, som är fallen för och van att förtala andra. *Det är en f.*

FÖRTALSAM, a. 2. (mindre brukl.) Fallen för att förtala andra. — *Förtalsamhet*, f. 3.

FÖRTAPPAD, förtäppad, a. 2. (i kyrklig stil) Som förblifver obotfärdig och således förlorad för Guds rike. *En f. syndare.* — *Syn.* Förkastad, Fördömd.

FÖRTAPPELSE, f. 3. (i kyrklig stil) En förtäppad människas tillstånd.

FÖRTECKNING, förteckning, f. 2. Skriftlig uppsats, der de särskilda styckena af en viss sort äro upptecknade, för att lättare kunna öfverses dem alla. *F. på böcker, varor*, o. s. v. — Har några sammansättningar, såsom: Bok-, Varuförteckning, m. fl. — *Syn.* Katalog, Lista, Uppsats, Uppteckning.

FÖRTEGEN, förtèg'n, a. 2. neutr. — *et.* Som tiger med det, som bör förtigas. — Skrifves af somliga äfv. *Förtigen*.

FÖRTEGENHET, f. 3. Egenskapen att vara förtegen. — Skrifves äfv. af några *Förtigenhet*.

FÖRTEENNA, förtenna, v. a. 1. o. 2. Med ett tunt lager af tenn öfverdraga ytan af en annan metall (vanligtvis koppar). *F. kokkärl.* [— tena.]

FÖRTEENNARE, m. 3. En, hvars yrke är att förtenna kopparkärl. [— tenare.]

FÖRTENING, f. 2. 1) Förfarandet, då man förtennar. — 2) Tunt lager af tenn, hvarmed en metallta blifvit öfverdragen. [— tening.]

FÖRTHY, se *Förtly*.

FÖRTID, förtid, m. sing. 1) (föga brukl.) Den tid, som förut varit. *F., samtid och eftertid.* — 2) *I f.*, adverbialt uttryck, som betyder: för tidigt, för bittida. *I f. mogen. Gammal i f.*, förr än rätta tiden är inne.

FÖRTIDIG, förtidigg, a. 2. Som sker, inträffar för tidigt. *F. mogna. F-t förstånd. F. ålderdom.*

FÖRTIDIGT, adv. Allt för tidigt, allt för bittida. *F. mogna, åldras.* — *Syn.* I förtid.

FÖRTIGA, förti'ga, v. a. 3. (böjes som *Tiga*; har i part. pass. *Förtigad*) Tiga med något, ej omtala, ej yppa. *Jag vill uppriktigt bekänna allt, utan att f. något. Detta strider emot hans pligt, att f. den fördel, han deraf kunde draga, . . .* för att icke tala om den fördel, &c. *En annan omständighet icke all f., icke till f-ndes,* för att icke tala om en annan omständighet. — *Syn.* Lemna obemält. — *Förtigande*, n. 4.